

Riigikogu õiguskomisjon
linnar.liivamagi@riigikogu.ee
õiguskomisjon@riigikogu.ee

Teie 16.09.2026

Meie 30.09.2025 nr 4/164

Arvamuse esitamine äriseadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 1008 SE kohta

Lugupeetud Anti Haugas!

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda (edaspidi: Kaubanduskoda) tänab Riigikogu õiguskomisjoni võimaluse eest avaldada arvamust äriseadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 1008 SE kohta. Oleme eelnõuga tutvunud ning esitame järgnevalt Kaubanduskoja seisukohad.

1. Erasihtasutuse regulatsioon ja läbipaistvus

Eelnõu § 11 p 1 luuakse sihtasutuste seaduses uus sihtasutuse alaliik ehk erasihtasutus, mille tegevus seisneb vara hoidmises, haldamises või kogumises põhikirjas määratud soodustatud isiku või isikute ringi huvides ning millel puudub muu majandustegevus. Seletuskirja kohaselt on erasihtasutuse loomise üheks eesmärgiks pakkuda Eestis kodumaist õiguslikku instrumenti vara pikaajaliseks ja põlvkondadeüleseks planeerimiseks ning tuua osa sellisest varahaldusest välismaistest struktuuridest Eestisse (seletuskiri lk 39–41).

Kaubanduskoda mõistab erasihtasutuse loomise eesmärki ning peab positiivseks, kui selliste varahaldusstruktuuride kasutamine muutub võimalikuks Eestis ning vara ja sellega seotud tegevus jäävad senisest enam Eesti õigusruumi. Samas on meil tekkinud küsimused kavandatava regulatsiooni võimalike mõjude, eelkõige erasihtasutuse dokumentide piiratud avalikkuse ja sellest tuleneva läbipaistvuse vähenemise kohta.

Erasihtasutus erineb tavalisest sihtasutusest eelkõige selle poolest, et selle dokumentide avalikkus on piiratud. Eelnõu § 15 p 5 ehk äriregistriseaduse paragrahvi 25 muudatuse kohaselt säilitatakse erasihtasutuse poolt esitatud dokumente, sh majandusaasta aruannet, asutamisotsust, põhikirja jne, registritoimikus (ehk mitte avalikus toimikus). Eelnõu kohaselt sätestatakse samal ajal erasihtasutusele majandusaasta aruandele audiitori arvamuse lisamise kohustus, mille eesmärk on muu hulgas kontrollida, et erasihtasutus ei tegeleks keelatud aktiivse majandustegevusega (eelnõu § 11 p 16).

Ettevõtjate vaatest on oluline, et uue õigusliku vormi loomine ei muudaks põhjendamatult keeruliseks tehingupartnerite tausta hindamist. Seletuskirja lk-l 69 on ka endas mainitud,

et ettevõtjatele ja teistele isikutele, kellel puudub õigustatud huvi, võib erasihtasutuse loomine tuua kaasa mõningase mõju vastaspoole taustakontrollile, näiteks juhul, kui tehingupartneri osalus on seotud erasihtasutusega. Samas on seletuskirjas leitud, et seda mõju leevendavad õigustatud huvi korral võimalus saada teavet notarilt. Samas aga näeb eelnõu ette, et kui on soov tutvuda erasihtasutuse dokumentidega, tuleb selle eest maksta notaritasu 200 eurot (eelnõu § 8 p 1).

Kaubanduskoja hinnangul ei ole siiski piisavalt põhjalikult hinnatud seda, kas kavandatava läbipaistvuse vähenemisega kaasnevad riskid on proportsionaalsed erasihtasutuse loomisega saavutatava võimaliku kasuga. Samuti ei ole hinnatud, kas regulatsioon tagab tehingupartneritele piisavad võimalused vajaliku taustakontrolli tegemiseks ning kui kulukaks või keeruliseks võib see tehingupartnerile osutada. Samuti juhime tähelepanu, et seletuskirjas olevas mõjuanalüüsis ei ole hinnatud seda, kui suures hulgas eelduslikult tulevikus erasihtasutuse formaati kasutusele hakatakse võtma ning kas see toob ka päriselt vara Eestisse.

Kaubanduskoja ettepanek:

Täiendada eelnõu seletuskirja erasihtasutuse läbipaistvuse ja õiguslike riskide analüüsiga. Tuleks hinnata, kas kavandatav regulatsioon tagab ettevõtjatele ja teistele tehingupartneritele piisavad võimalused vajaliku taustakontrolli tegemiseks ning millised täiendavad meetmed oleksid vajalikud juhul, kui praktikas ilmneb, et erasihtasutuse kasutamine muudab varaliste või äriliste seoste tuvastamise põhjendamatult keeruliseks.

2. E-posti aadressi muutmise riigilõiv

Eelnõu § 10 p 3 kohaselt täiendatakse riigilõivuseadust selliselt, et e-posti aadressi muutmise kanne ei ole riigilõivuvaba juhul, kui taotletakse kande tegemist kindlal kuupäeval. Sellisel juhul kohaldub seda liiki äriühingute kannete kindlal kuupäeval muutmise eest tasutava riigilõivu summa. Seletuskirja kohaselt tähendab see näiteks osaühingu puhul 50 euro suurust riigilõivu, kuna kindlal kuupäeval kande tegemise eest kohaldub RLS § 63 lõikes 4 sätestatud kahekordne riigilõiv (seletuskiri lk 67).

Tekib aga küsimus, miks peaks e-posti aadressi muutmine muutuma tasuliseks üksnes seetõttu, et ettevõtja soovib kande tegemist kindlal kuupäeval. E-posti aadress on eelkõige juriidilise isiku kontaktandmed ning registri eesmärk peaks olema soodustada nende andmete ajakohasust. Kui e-posti aadressi muutmine on tavapäraselt riigilõivuvaba, ei ole Kaubanduskoja hinnangul piisavalt selge, mis õigustab riigilõivu küsimist üksnes kande tegemise kuupäeva tõttu.

Kaubanduskoja ettepanek:

Jätta eelnõu § 10 p 3 välja ning säilitada e-posti aadressi muutmise riigilõivuvabastus ka juhul, kui ettevõtja taotleb kande tegemist kindlal kuupäeval.

3. Osaniku teabeõiguse laiendamine tüdarettevõtjatele

Eelnõu § 1 p 19 kohaselt muudetakse ÄS § 166 lõiget 1 selliselt, et osanikul on õigus saada juhatuselt teavet nii osaühingu kui ka selle tüdarettevõtjate tegevuse kohta ning tutvuda mõlema dokumentidega. Eelnõu kohaselt peab juhatus osaniku nõude täitma

nelja nädala jooksul. Samuti täiendatakse eelnõu § 1 p-ga 20 ÄS § 166 lõiget 2 reeglina, mille kohaselt ei või juhatus keelduda tütarettevõtja kohta teabe andmisest üksnes põhjusel, et juhatusel seda teavet ei ole, kui juhatus ei tõenda, et ka tütarettevõtja juhatusel nõutavat teavet ei ole või seda ei ole emaühingu juhatusel antud.

Kaubanduskoda peab vajalikuks täpsustada eelnõuga kavandatavat osaniku teabeõiguse laiendamist tütarettevõtjatele, et tagada ühelt poolt osaniku põhjendatud teabeõigus ning teiselt poolt tütarettevõtja kui iseseisva juriidilise isiku staatuse ja juhatuse tegelike võimaluste arvestamine.

Kaubanduskoda leiab, et emaühingu juhatusel ei pruugi olla tegelikku kontrolli tütarettevõtja dokumentide üle ega õigust nõuda endale kogu tütarettevõtja teavet. Kavandatav regulatsioon paneb samal ajal emaühingu juhatusel kohustuse põhjendada, miks nõutavat teavet ei ole võimalik saada. See võib suurendada juhatuse halduskoormust ning tekitada ka olukorra, kus osanik esitab ulatuslikke teabenõudeid, mille seos tema enda õiguste teostamise või kaitsmisega ei ole selge.

Kaubanduskoja hinnangul tuleks osaniku teabeõiguse puhul säilitada võimalus saada teavet, mis on osaniku õiguste teostamiseks tegelikult vajalik, kuid samal ajal peaks regulatsioon vältima põhjendamatult laiaulatuslikke teabenõudeid.

Kaubanduskoja ettepanek:

Täpsustada eelnõu § 1 p 19 regulatsiooni selliselt, et tütarettevõtja kohta teabe ja dokumentide nõudmise õigus oleks seotud osaniku õiguste teostamise või kaitsmisega ning nõude vajalikkuse ja proportsionaalsusega.

4. Äriregistri automatiseerimine ja automatiseeritud menetluses tekkinud vigade parandamine

Eelnõu § 15 p-d 22–26 täiendavad äriregistriseaduse § 54 regulatsiooni. Kavandatava § 54 kohaselt võib kandemäärust vormistada või kande eeldusi kontrollida infosüsteemi vahendusel automatiseeritult ilma registripidaja nimel tegutseva isiku vahetu sekkumiseta. Samuti sätestatakse nõuded automaatse kandemääruse läbipaistvusele, st märkida tuleb automatiseeritud otsuse tegemine, kasutatud andmekogud ja infosüsteem ning otsustuspõhimõtete ja kriteeriumide selgitus. Infosüsteemis peab olema võimalik automatiseeritud menetlust tagantjärele kontrollida.

Seletuskirjas on automatiseerimise positiivse mõjuna välja toodud menetluste kiirenemine ja ettevõtjate aja- ning kulude kokkuhoid. Samas on seletuskirjas endas tunnistanud, et kontrolli vähenemisega võivad kaasneda riskid registri usaldusväärsusele ja andmete kvaliteedile ning automatiseeritud kanded võivad sisaldada vigu või luua võimalusi pahatahtlikuks tegevuseks (seletuskiri lk 68).

Kaubanduskoda toetab äriregistri toimingute automatiseerimist, kuna lihtsamate toimingute automatiseerimine võib vähendada menetlusaega ning ettevõtjate halduskoormust. Samas peab automatiseerimisega kaasnema selge ja ettevõtjasõbralik mehhanism võimalike vigade kiireks parandamiseks.

Ettevõtjate vaatest on oluline, et kui automatiseeritud menetluse tulemusena tekib registris ebaõige kanne, oleks ettevõtjal võimalik see kiiresti ja võimalikult väikese



halduskoormusega parandada. Automatiseerimise eesmärk ei peaks olema üksnes riigi menetluskulude või registripidaja töökoormuse vähendamine, vaid ka ettevõtjale kiirema ja lihtsama teenuse pakkumine. Seetõttu vajab täiendavat tähelepanu küsimus, milline on ettevõtja praktiline võimalus automatiseeritud menetluse tulemuse parandamiseks ning kes ja millise menetluse kaudu lahendab olukorra, kui süsteemi või automatiseeritud kontrolli tulemus osutub ebaõigeks.

Kaubanduskoja ettepanekud:

Selgitada seletuskirjas, kuidas kehtiva õigusega või eelnõuga tagatakse automatiseeritud menetluses tekkinud vigade parandamine. Juhul, kui lahendus puudub, siis palume täiendada ÄRS § 54 regulatsiooni ja seletuskirja automatiseeritud menetluses tekkinud vigade parandamise korra osas.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Mait Palts

Eesti Kaubandus-Tööstuskoja peadirektor

Ireen Tarto

Ireen.tarto@koda.ee